

Дмитрієва Світлана Михайлівна

к. пс. н., доцент, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної
освіти

Балабанова Інна Володимирівна

здобувачка магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю
016 Спеціальна освіта. Логопедія,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР

В останні роки відзначається значне зростання кількості дітей із затримкою психічного розвитку, тому проблема виховання та навчання дошкільників із затримкою психічного розвитку (ЗПР) є однією з найважливіших та актуальних проблем педагогіки та психології.

Якщо інтелектуальний та емоційний потенціал дитини не отримує належного розвитку у дошкільному віці, то згодом не вдається реалізувати його повною мірою. Важливими особливостями дітей із затримкою психічного розвитку є недостатність загального запасу знань, обмеженість уявлень, незрілість мислення, переважання ігрових інтересів, тимчасове відставання пізнавальної сфери. Пам'ять дітей із затримкою психічного розвитку відноситься до тих психічних процесів, які порушуються разом з увагою та визначають структуру даного відхилення у розвитку. Діти цієї групи відзначаються своєрідністю розвитку як образної, так і словесної пам'яті [1].

Формування довільності запам'ятовування є найважливішим віковим новоутворенням межі дошкільного і молодшого шкільного віку. Забезпечення психолого-педагогічних умов досягнення дітей із ЗПР певного рівня довільного запам'ятовування - найважливіше завдання корекційно-розвивального навчання.

Мета дослідження – дослідити психологічні особливості розвитку пам'яті у старших дошкільників із ЗПР.

З метою дослідження психологічних особливостей розвитку пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із ЗПР були застосовані наступні методики:

1. Методика «10 слів» А. Лурії.
2. Методика «Пам'ять на образи».
3. Методика «Пам'ять на числа».

Дослідження проводилося зі старшими дошкільниками із ЗПР (5 дітей) на базі Житомирського центру розвитку дитини № 69.

Результати дослідження рівнів розвитку короткочасної та довготривалої пам'яті дошкільників за допомогою методики «10 слів» А. Лурії представлено на рис. 1.

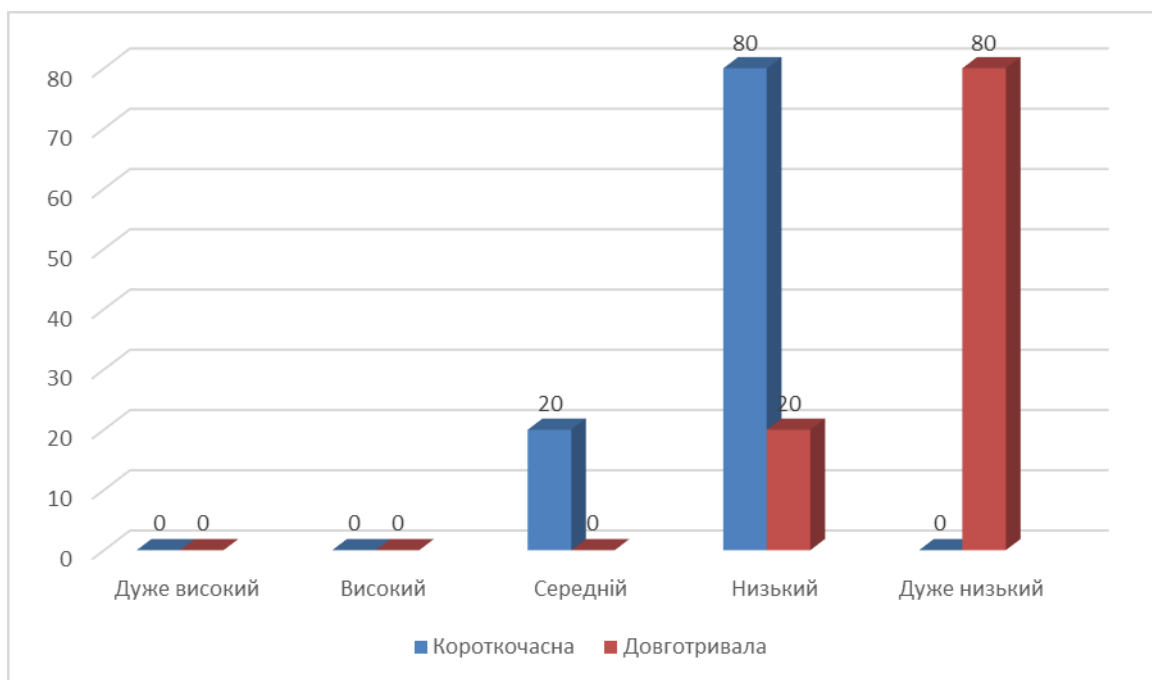


Рис. 1. Розподіл респондентів за рівнями розвитку пам'яті за методикою А. Лурії (у %)

Аналіз результатів діагностики короткочасної пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку за методикою А. Лурії показав, що у 80% досліджуваних переважає низький рівень запам'ятовування вербальної інформації, у 20% - середній рівень. Діти відчували ускладнення в запам'ятовуванні та подальшому відтворенні слів, які пропонував

експериментатор. Це свідчить про знижене довільне запам'ятовування та недостатній обсяг пам'яті у переважної більшості дошкільників із ЗПР.

Діагностика довготривалої пам'яті дошкільників із ЗПР показала наступні результати: низький рівень розвитку даного виду пам'яті - 20% досліджуваних; дуже низький рівень – 80%. Отримані результати свідчать про несформованість довготривалої пам'яті у всіх обстежених дошкільників із ЗПР у даній групі.

Дослідження образної пам'яті за допомогою методики «Пам'ять на образи» виявило наступні результати: високий рівень не було виявлено, середній рівень - 60% респондентів, низький рівень - 40% учасників. Це означає, що у більшості дітей із ЗПР образна пам'ять сформована на достатньому рівні (див. рис.2).

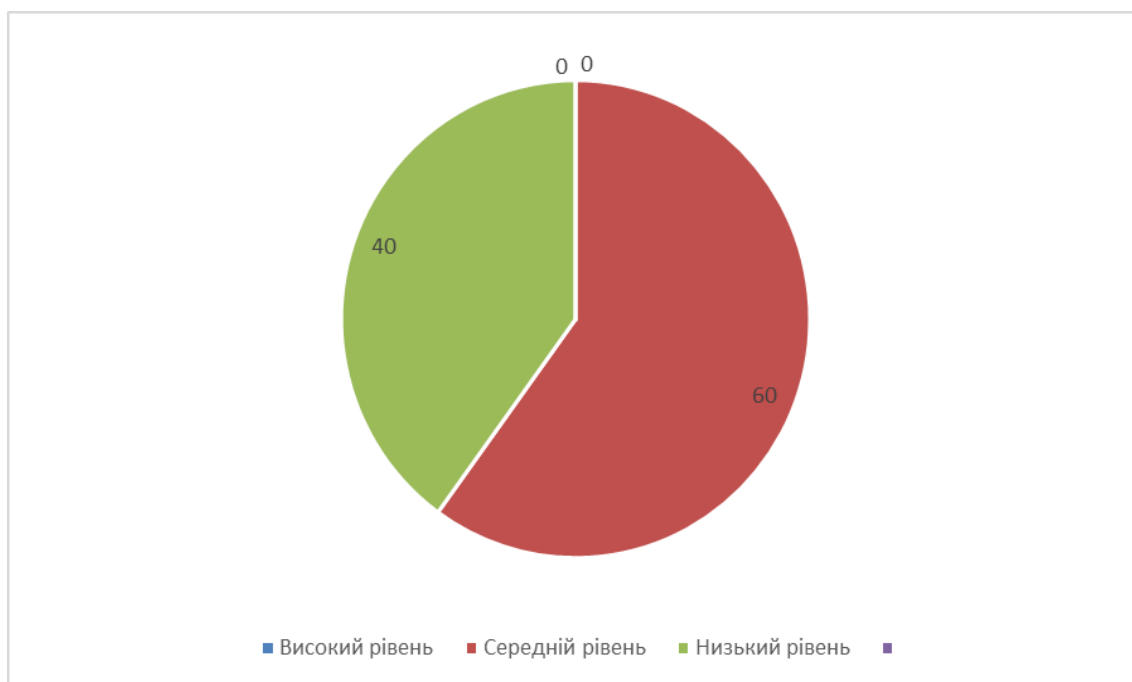


Рис.2. Розподіл респондентів за рівнем розвитку образної пам'яті за методикою 2 (у %)

З метою дослідження короточасної зорової пам'яті була застосована методика «Пам'ять на числа». 60% дітей старшого дошкільного віку із ЗПР показали низький рівень короточасної зорової пам'яті, середній рівень продемонстрували 40% респондентів, високий рівень не був виявлений у жодного з учасників.

Аналіз результатів дослідження різних видів пам'яті (короткочасної та довготривалої, образної, короткочасної зорової) дає підстави стверджувати, що розвиток даних видів пам'яті у дітей старшого дошкільного віку із ЗПР знаходиться на недостатньому рівні та потребує плідної корекційної роботи.

Теоретичний аналіз наукових джерел та вивчення педагогічного досвіду роботи працівників Житомирського центру розвитку дитини № 69 доводять необхідність застосування у виховному процесі закладів дошкільної освіти новітніх освітніх психолого-педагогічних технологій для розвитку пізнавальної сфери дітей. Однією із таких технологій є мнемотехніка. Мнемотехнічні прийоми допомагають покращити процеси запам'ятовування, активізують мислення, розвивають увагу та сприяють формуванню стійких асоціацій, що полегшує засвоєння інформації. Впровадження мнемотехніки в освітній процес дозволяє не лише покращити пам'ять дітей із ЗПР, а й підвищити їхню впевненість у власних можливостях, що позитивно впливає на їхній загальний розвиток та підготовку до школи [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блінова Т. Особливості корекційної допомоги дітям із ЗПР на шляху їх соціалізації. *Збірник наукових праць за матеріалами регіонального науково-практичного семінару «Використання ресурсів позашкільної освіти у процесі соціалізації дітей з особливими освітніми потребами»*. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2021. № 2. С. 22.
2. Чепурний Г.А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Навч.-метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 126 с.